

«Penga eller livet»

Innledning

Oppgave: Skriv et leserinnlegg eller kronikk som svar på sparefarens holdning til føreropplæringen.

Teksten til «penga eller livet» kan jobbes med i flere fag, enten hver for seg eller tverrfaglig. Religion og etikk merker seg selvsagt ut siden teksten fremmer etisk bevissthet gjennom etiske avveininger og problemstillinger. Samtidig er norskfaget like aktuelt siden oppgaven er at elevene skal jobbe med en fagsjanger som et leserinnlegg eller kronikk.

Under er det hentet relevant stoff fra overordnet del og de ulike delene av læreplaner for religion og etikk og norsk. Dette er ment å vise hvordan de ulike deler av læreplanverket kan henge sammen og sees i sammenheng som utgangspunkt for arbeidet med oppgaven. Selv om man ikke benytter alt relevant stoff i enhver oppgave er det viktig ikke å hoppe rett til kompetansemålene.

I denne tverrfaglige oppgaven er det interessant å se hvordan kompetansemål for de ulike fagene kan utfylle hverandre. Hvis vi ser på kompetansemålet for religion og etikk:

- *identifisere og drøfte etiske problemstillinger knyttet til ytringsfrihet og kommunikasjon*

I norskmålene under skal eleven reflektere og skape kreativ tekst. Her får elevene gjennom et prosjekt som kombinerer to fag både identifisere, drøfte, reflektere over virkemidler, og ikke minst anvende og vise dette i konkret tekstsaking.

- *reflektere over bruken av retoriske appellformer og språklige virkemidler i saktekster*
- *kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstsaking*

RELIGION OG ETIKK

Fra overordnet del – menneskeverdet

1.1 Menneskerettighetene har sitt grunnlag i menneskeverdet og er en viktig del av fundamentet for rettsstaten. De bygger på universelle verdier som gjelder for alle uansett hvem de er, hvor de kommer fra, og hvor de befinner seg. Barnekonvensjonen er en del av menneskerettighetene og gir barn og unge et særlig vern.

1.3 Etisk bevissthet er å veie ulike hensyn mot hverandre og er nødvendig for å være et reflektert og ansvarlig menneske. Opplæringen skal utvikle elevenes evne til å foreta etiske vurderinger og gjøre dem fortrolige med etiske problemstillinger.

Om faget

Fagets relevans - Gjennom etisk refleksjon gir faget rammer for å undersøke og klargjøre hva som er godt og rett for individ og samfunn i dag og i framtiden.

Kjerneelementer – Utforskning av eksistensielle spørsmål og svar

Faget handler om ulike måter mennesker har nærmet seg spørsmål om mening, identitet og virkelighetsbilde gjennom religioner, livssyn, etikk og filosofi. Faget skal gi rom for refleksjon, filosofisk samtale og undring gjennom å utforske eksistensielle spørsmål. Elevene skal også kunne forholde seg til spørsmål det er dyp uenighet om.

Kjerneelementer – etisk refleksjon

Elevene skal kunne identifisere etiske dilemmaer og drøfte moralske spørsmål ved hjelp av egen erfaringsbakgrunn, evne til innlevelse og ulike etiske modeller og begreper. Etisk refleksjon gir mulighet til å håndtere store og små spørsmål, konflikter og utfordringer med betydning for skolesamfunnet, hverdagslivet og det globale samfunnet. Filosofiske tenkemåter gir elevene redskaper til å analysere argumentasjon og påstander.

Verdier og prinsipper

Arbeidet med eksistensielle spørsmål utvider elevenes forståelse av egen og andres identitet. Faget gir øvelse i etisk refleksjon og bidrar til å utvikle elevenes dømmekraft.

Tverrfaglig tema – Folkehelse og livsmestring: Arbeid med etiske og eksistensielle spørsmål gir evne til å håndtere utfordrende spørsmål i eget liv (...)

Grunnleggende ferdigheter – Å kunne skrive

Å kunne skrive i religion og etikk betyr å kunne gjøre rede for og drøfte faglige emner tilpasset ulike oppgaver innen religion-, livssyn og etikk. Videre innebærer det å kunne problematisere faglige begreper og temaer, å kunne bygge opp en helhetlig etisk argumentasjon og å vurdere egen læring i arbeid med tekster. Å kunne skrive i religion og etikk innebærer dessuten å kunne bruke kilder på en kritisk og etterprøvable måte.

Kompetansemål

- analysere og drøfte ulike former for etisk argumentasjon
- identifisere og drøfte etiske problemstillinger i tilknytning til mellommenneskelige relasjoner og identitet
- identifisere og drøfte etiske problemstillinger knyttet til ytringsfrihet og kommunikasjon

NORSK

Fra overordnet del - Demokrati og medborgerskap

2.5.2 Opplæringen skal gi elevene forståelse for sammenhengen mellom demokrati og sentrale menneskerettigheter som ytringsfrihet, stemmerett og organisasjonsfrihet. De skal få innsikt i at demokratiet har ulike former og uttrykk.

De skal øve opp evnen til å tenke kritisk, lære seg å håndtere meningsbrytninger og respektere uenighet.

Om faget

Fagets relevans - Faget gir elevene tilgang til kulturens tekster, sjangre og språklige mangfold og bidrar til at de utvikler språk for å tenke, kommunisere og lære. Norskfaget rustet elevene til å delta i demokratiske prosesser og forbereder dem på et arbeidsliv som stiller krav til variert kompetanse i lesing, skriving og muntlig kommunikasjon.

Kjerneelementer – Kritisk tilnærming til tekst

Elevene skal kunne reflektere kritisk over hva slags påvirkningskraft og troverdighet tekster har. De skal kunne bruke og variere språklige og retoriske virkemidler hensiktsmessig i egne muntlige og skriftlige tekster. De skal vise digital dømmekraft og opptre etisk og reflektert i kommunikasjon med andre.

Kjerneelementer – Skriftlig tekstskaping

Elevene skal få oppleve glede ved å skape tekster. De skal kunne skrive på hovedmål og sidemål i ulike sjangre og med ulike formål, og kombinere skrift med andre uttrykksformer.

Tverrfaglig tema – Demokrati og medborgerskap: Elevene øver opp evnen til kritisk tenkning gjennom kritisk arbeid med tekster og ytringer, og lærer seg å håndtere meningsbrytninger gjennom refleksjon, dialog og diskusjon.

Grunnleggende ferdighet – Å kunne skrive: Å kunne skrive i norsk er å kunne uttrykke seg i skjønnlitterære og sakpregede sjangere og å kunne planlegge, utforme og bearbeide tekster. Det innebærer å utvikle personlige skriftlige uttrykksmåter og å beherske skrivestrategier, rettskriving og oppbygging av tekster i forskjellige sjangre. Å skrive er også en måte å utvikle og strukturere tanker på og en metode for å lære.

Kompetansemål

Vg1

- reflektere over bruken av retoriske appellformer og språklige virkemidler i saktekster
- bruke ulike kilder på en kritisk og selvstendig måte og mestre regler for kildebruk
- kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping
- skrive fagartikler der eleven greier ut om og drøfter norskfaglige eller tverrfaglige tema

Vg 2

- skrive fagartikler der eleven gjør rede for og drøfter tekster i kontekst
- bruke kunnskap om grammatikk, tekst og sjanger til å utvikle egne tekster

Vg 3

- uttrykke seg presist og nyansert og mestre språklige formkrav på hovedmål og sidemål

Skriftlig og muntlig vurdering

Å vurdere oppgaven bør gjøres både muntlig og skriftlig underveis siden det skal diskuteres, reflekteres, skapes og skrives. Når man jobber med etiske problemstillinger er det gjerne diskusjonen og kvaliteten på elevenes refleksjoner, både individuelt og i gruppe som er det som skal produseres. Dette gjøres best underveis i dialog med lærer og elever. Det er ikke elevenes holdninger som skal vurderes, men graden av forståelse og refleksjon i møte med ulike dilemmaer og hvordan disse belyses fra ulike sider. Elevene viser kompetanse når de klarer å argumentere for ulike sider ved problemstillinger. Når de klarer å identifisere, analysere og argumentere for ulike standpunkt, både muntlig og skriftlig.

«When I get my driver license I promise»

Task: Write or explain in English about one frightening experience you've had as a passenger and how it stressed you.

NATURFAG

Overordnet del

Folkehelse og livsmestring

Folkehelse og livsmestring som tverrfaglig tema i skolen skal gi elevene kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter til å ta ansvarlige livsvalg. Livsmestring dreier seg om å kunne forstå og å kunne påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv. Temaet skal bidra til at elevene lærer å håndtere medgang og motgang, og personlige og praktiske utfordringer på en best mulig måte.

Om faget

Naturfag skal bidra til at elevene forstår hvordan den fysiske verdenen er bygd opp og samspillet mellom natur, individ, teknologi og samfunn. Naturfag skal bidra til at elevene får kompetanse til å ivareta egen og andres helse.

Kjerneelement - Kropp og helse

Elevene skal forstå hvordan kroppens store og små systemer virker sammen. De skal også forstå hvordan kroppen utvikler seg. Kunnskap om kroppens systemer og hvordan de påvirker hverandre skal hjelpe elevene i å ta vare på egen kropp og helse i et livslangt perspektiv.

Tverrfaglig tema: Folkehelse og livsmestring

I naturfag handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å gi elevene kompetanse til å ta informerte og gode helsevalg. Kunnskap om kroppens systemer og hvordan disse fungerer sammen, kan gi elevene faglig grunnlag for å forstå sin egen kropp og unngå sykdommer og andre helseutfordringer.

Kompetansemål

- beskrive oppbygging og funksjon til energigivende næringsstoffer, og gjøre rede for hvorfor et variert kosthold er viktig
- drøfte aktuelle helse- og livsstilsspørsmål og vurdere pålitelighet i informasjon fra ulike kilder.

ENGELSK

Fixed & Growth mindset

Overordnet del - 2.2 Kunnskap innebærer å kjenne til og forstå fakta, begreper, teorier, ideer og sammenhenger innenfor ulike fagområder og temaer. Ferdigheter er å beherske handlinger eller prosedyrer for å utføre oppgaver eller løse problemer, og omfatter blant annet motoriske, praktiske, kognitive, sosiale, kreative og språklige ferdigheter.

Om faget: *Grunnleggende ferdighet - Å kunne skrive:* Å kunne skrive i engelsk programfag er å kunne uttrykke seg skriftlig på en tilpasset og hensiktsmessig måte ved å bruke det engelske språket. Det innebærer å skape ulike typer sammenhengende tekster som formidler synspunkter og kunnskap og å skrive klare, velstrukturerte og detaljerte tekster om komplekse emner. Det innebærer også å bruke ulike setningsstrukturer, variert ordforråd og egnet tekstbinding.

Kompetansemål

Vg1 (men, denne passer best etter kompetansemål på ungdomstrinnet)

- bruke regler for uttale, rettskriving, ordbøyning, og setnings- og tekststruktur i uformelle og formelle tekster
- skrive ulike typer tekster med struktur og sammenheng tilpasset formål, mottaker og situasjon

Tekst: I will that I will obey all the rules of the road

Always wear a seat belt and make all my passengers buckle up correctly

Obey all traffic lights, stop signs, other street signs, and road markings Stay within the speed limit and drive safely

Never use the car to race or to try to impress others I will make sure I can stay focused on driving

Never text while driving

Never eat or drink while driving

Drive only when I am alert and in emotional control

Call my parents for a ride home if I'm impaired in any way that interferes with my ability to drive safely, or if my driver is impaired in any way

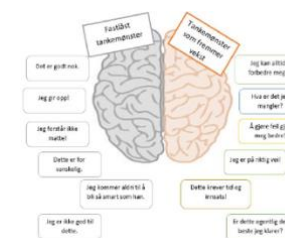
Never use headphones or earbuds to listen to music while I drive Drive only when I am alcohol and drug free

Be a passenger only with drivers who are alcohol and drug free Drive only when I have permission to use the car, and I will not let anyone else drive the car unless I have permission

Pay for all traffic or parking tickets

Contribute to the costs of gasoline, maintenance, and insurance

I agree to follow all the rules and restrictions in this agreement. I understand that my parents will impose penalties, including removal of my driving privileges, if I violate the agreement. I also understand that my parents will allow me greater driving privileges as I become more experienced.

ANY STRESS CAN CAUSE ANXIETY

Anything that stimulates stress can lead to anxiety, and we all know that driving is stressful. Every instance you're behind the wheel, you not only have to drive to your destination, but also dodge others driving at high speeds, while texting or under adverse weather conditions. As much as we might not want to admit it, everyone is just not as skilled or talented at driving like they should. Most of us have had at least one frightening driving experience, witnessed new reports of car accidents, or simply undergone our own anxiety while on the road.

(<https://www.calmclinic.com/anxiety/types/driving>)

Task: Write or explain in English about one frightening experience you've had as a passenger and how it stressed you.

«Hva gjør du?»

RELIGION OG ETIKK

- analysere og drøfte ulike former for etisk argumentasjon
- identifisere og drøfte etiske problemstillinger i tilknytning til mellommenneskelige relasjoner og identitet

«Lyden av trafikk»

RELIGION OG ETIKK

Fra fagets relevans

Gjennom etisk refleksjon gir faget rammer for å undersøke og klargjøre hva som er godt og rett for individ og samfunn i dag og i framtiden. Slik får elevene utfordringer som kan fremme dannelse og gjøre dem i stand til å mestre livet, være ansvarlige medborgere og bidra til et bærekraftig samfunn.

Relevant kjerneelement

Etisk refleksjon

Elevene skal kunne identifisere etiske dilemmaer og drøfte moralske spørsmål ved hjelp av egen erfaringsbakgrunn, evne til innlevelse og ulike etiske modeller og begreper. Etisk refleksjon gir mulighet til å håndtere store og små spørsmål, konflikter og utfordringer med betydning for skolesamfunnet, hverdagslivet og det globale samfunnet. Filosofiske tenkemåter gir elevene redskaper til å analysere argumentasjon og påstander.

Fra verdier prinsipper og verdier i Om faget

Faget gir øvelse i etisk refleksjon og bidrar til å utvikle elevenes dømmekraft.

Kompetansemål

- analysere og drøfte ulike former for etisk argumentasjon
- identifisere og drøfte etiske problemstillinger i tilknytning til mellommenneskelige relasjoner og identitet
- ta andres perspektiv og håndtere meningsbrytning om religion, livssyn og etikk

Underveisvurdering

Videre utvikler og viser elevene kompetanse i etikk når de kan identifisere og drøfte aktuelle etiske problemstillinger. Elevene utvikler og viser kompetanse gjennom å ta ulike standpunkter, ta andres perspektiv og stå i meningsbrytninger på en måte som ivaretar den enkeltes integritet.

«Hjem fra fest – hvem vil du sitte på med?»

Problemstilling: hvem ville du helst sitte på med? En person med

- nedsatt oppmerksomhet
- redusert konsentrasjonsevne
- nedsatt vurderingsevne
- redusert kritisk sans
- økt impulsivitet
- økt risikovillighet

NATURFAG

Overordnet del

Formålsparagrafen bygger på menneskeverdets ukrenkelighet og at alle mennesker er like mye verdt, uavhengig av hva som ellers skiller oss.

Menneskerettighetene har sitt grunnlag i menneskeverdet og er en viktig del av fundamentet for rettsstaten. De bygger på universelle verdier som gjelder for alle uansett hvem de er, hvor de kommer fra, og hvor de befinner seg.

Om faget

Kjerneelement - Kropp og helse

Elevene skal forstå hvordan kroppens store og små systemer virker sammen. De skal også forstå hvordan kroppen utvikler seg. Kunnskap om kroppens systemer og hvordan de påvirker hverandre skal hjelpe elevene i å ta vare på egen kropp og helse i et livslangt perspektiv.

Kjerneelement - Energi og materie

Elevene skal forstå hvordan vi bruker sentrale teorier, lover, modeller for og begreper om energi, stoffer og partikler for å forklare vår fysiske verden. Ved å bruke kunnskap om energi og materie skal elevene forstå naturfenomener og se sammenhenger i naturfaget.

Fra verdier og prinsipper

Kunnskap i naturfag og teknologi har stor betydning for hvordan vi beskriver og forstår verden, hvordan vi ivaretar egen og andres helse, og for samfunnsutviklingen.

Kompetansemål

- drøfte aktuelle helse- og livsstilsspørsmål og vurdere pålitelighet i informasjon fra ulike kilder

RELIGION OG ETIKK

Om faget

Kjerneelement - Etisk refleksjon

drøfte aktuelle helse- og livsstilsspørsmål og vurdere pålitelighet i informasjon fra ulike kilder

Fra verdier og prinsipper

Faget gir øvelse i etisk refleksjon og bidrar til å utvikle elevenes dømmekraft.

Kompetansemål

- undre seg og reflektere over eksistensielle spørsmål og svar
- analysere og drøfte ulike former for etisk argumentasjon
- identifisere og drøfte etiske problemstillinger i tilknytning til mellommenneskelige relasjoner og identitet

Å drepe et barn

RELIGION OG ETIKK

Overordnet del

Menneskerettighetene har sitt grunnlag i menneskeverdet og er en viktig del av fundamentet for rettsstaten. De bygger på universelle verdier som gjelder for alle uansett hvem de er, hvor de kommer fra, og hvor de befinner seg. Barnekonvensjonen er en del av menneskerettighetene og gir barn og unge et særlig vern. Opplæringen må være i samsvar med menneskerettighetene, samtidig som elevene skal tilegne seg kunnskap om menneskerettighetene.

Mennesker er sårbare og feilbarlige. Tilgivelse, nestekjærlighet og solidaritet er nødvendig for at mennesker skal vokse og utvikle seg. Den enkeltes personlige overbevisning og samvittighet skal tas på alvor slik at alle kan tenke, tro og ytre seg fritt. Elevene skal selv bidra til å ivareta menneskeverdet og reflektere over hvordan de kan forhindre at det krenkes.

Om faget

Kjerneelement i faget - Etisk refleksjon

Elevene skal kunne identifisere etiske dilemmaer og drøfte moralske spørsmål ved hjelp av egen erfaringsbakgrunn, evne til innlevelse og ulike etiske modeller og begreper. Etisk refleksjon gir mulighet til å håndtere store og små spørsmål, konflikter og utfordringer med betydning for skolesamfunnet, hverdagslivet og det globale samfunnet. Filosofiske tenkemåter gir elevene redskaper til å analysere argumentasjon og påstander.

Grunnleggende ferdigheter - Å kunne skrive

Å kunne skrive i religion og etikk betyr å kunne gjøre rede for og drøfte faglige emner tilpasset ulike oppgaver innen religion-, livssyn og etikk. Videre innebærer det å kunne problematisere faglige begreper og temaer, å kunne bygge opp en helhetlig etisk argumentasjon og å vurdere egen læring i arbeid med tekster. Å kunne skrive i religion og etikk innebærer dessuten å kunne bruke kilder på en kritisk og etterprøvbar måte.

Kompetansemål

- undre seg og reflektere over eksistensielle spørsmål og svar
- analysere og drøfte ulike former for etisk argumentasjon
- identifisere og drøfte etiske problemstillinger i tilknytning til mellommenneskelige relasjoner og identitet

NORSK

Overordnet del

I undervisningen må de grunnleggende ferdighetene ses både i sammenheng med hverandre og på tvers av fag. De grunnleggende ferdighetene hører hjemme i alle fag, men fagene spiller ulike roller i utviklingen av de forskjellige ferdighetene.

Om faget

Kjerneelement i faget -Tekst i kontekst

Elevene skal lese tekster for å oppleve, bli engasjert, undre seg, lære og få innsikt i andre menneskers tanker og livsbetingelser. Norskfaget bygger på et utvidet tekstbegrep. Dette innebærer at elevene skal lese og oppleve tekster som kombinerer ulike uttrykksformer. De skal utforske og reflektere over skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk, på svensk og dansk, og i oversatte tekster fra samisk og andre språk. Tekstene skal knyttes både til kulturhistorisk kontekst og til elevenes egen samtid

Kompetansemål

- lese nyere skjønnlitteratur på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og gjøre rede for tema og språklige virkemidler
- kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping
- skrive fagartikler der eleven greier ut om og drøfter norskfaglige eller tverrfaglige tema

Vg 2

- skrive fagartikler der eleven gjør rede for og drøfter tekster i kontekst
- bruke kunnskap om grammatikk, tekst og sjanger til å utvikle egne tekster

Refleksjoner til teksten – et eksempel

Teksten til «Å drepe et barn» er skrevet på 1940 tallet. Selv om den er skrevet i en annen tid, i et annet land og på et annet språk, så taler den umiddelbart til oss på en ærlig, ren og hjerteskjærende måte. Ingen kan lese novellen uten å kjenne på mange følelser. Novellen beskriver med enkle ord de raske øyeblikk fra gjennomstrømmende glede, til desperasjon og bitter sorg. Vil teksten fortelle oss at vi ikke må ta lykken og gleden for gitt? Den korte novellen omhandler ikke navngitte personer vi får et forhold til. Likevel føler vi karakterenes indre. Offeret er et barn. Vi får ikke vite noe mer om barnet enn at det er glad og bekymringsløst. Det settes i kontrast mot noen få voksenpersoner. Disse personene er også relativt fremmedgjort i teksten. Som leser blir vi egentlig ikke kjent med noen av dem. Men, vi blir kjent med deres oppfatning av at livet plutselig endrer seg i løpet av noen sekunder. Vi kan føle gleden før ulykken, bekymringsløsheten og friheten. Barnet, moren og mannen lever alle fryktløse og kjenner på en lykke. Livet og lykken tas for gitt. Selve ulykken blir knapt beskrevet, snarere konstatert. Den er uunngåelig og kommer så raskt. Trafikkulykken skjer kanskje så raskt i fortellingen slik trafikkulykker skjer i virkeligheten. Som leser tenker vi «hvis hun bare» eller «hvis jeg bare». Kontrasten til de lykkelige øyeblikkene før ulykken gjør at vi kjenner langt mer på følelsene som strømmer på etter at ulykken har skjedd. Vi kjenner på desperasjonen i morens uttrykk når hun ser sitt døde barn. Inne i oss gråter vi for henne fordi vi vet at hennes liv er ødelagt for alltid. Det finnes ingen trøst i denne verden som kan veie opp for tapet av datteren. Vi føler også med mannen i bilen

som for et øyeblikk siden kjente på sin lykke, før han finner sitt liv i grus og vet at det aldri kan heles igjen. Vi føler alle disse tingene fordi vi som leser umiddelbart tenker: Hva om det var mitt barn? Hva om jeg kjørte den bilen?

Spørsmål til refleksjon

1. Hvorfor kan novellen oppleves som relevant i dag?
2. Drøft hva novellen vil fortelle oss.
3. Hvilke tanker om risiko, etikk, ansvar, trafikk, fart og oppmerksomhet gjør du deg?
4. Reflekter over bruken av kontraster i teksten?
5. Hva forteller novellen oss om trafikken?
6. Diskuter hva grunnen til at denne novellen er så populær å bruke i undervisningssammenheng?

Dømmekraft

Oppgave - Menneskers liv kan bli endret på et øyeblikk og uskyldige trafikanter kan bli alvorlig skadet eller drept. Pårørende blir påført sorg som ofte varer livet ut.

Spørsmål

1. Hvordan kan man som gruppe få vokse venner og kjente til å aldri kjøre i beruset tilstand?
2. Hva kan man gjøre selv for å hindre en person som har drukket å kjøre bil?

Overordnet del

Etisk bevissthet er å veie ulike hensyn mot hverandre og er nødvendig for å være et reflektert og ansvarlig menneske. Opplæringen skal utvikle elevenes evne til å foreta etiske vurderinger og gjøre dem fortrolige med etiske problemstillinger.

NATURFAG

Om faget

Fagets relevans

Naturfag skal bidra til at elevene får kompetanse til å ivareta egen og andres helse.

Kjerneelementer - Kropp og helse

Elevene skal forstå hvordan kroppens store og små systemer virker sammen. De skal også forstå hvordan kroppen utvikler seg. Kunnskap om kroppens systemer og hvordan de påvirker hverandre skal hjelpe elevene i å ta vare på egen kropp og helse i et livslangt perspektiv.

Tverrfaglig tema - Folkehelse og livsmestring

I naturfag handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å gi elevene kompetanse til å ta informerte og gode helsevalg. Kunnskap om kroppens systemer og hvordan disse fungerer sammen, kan gi elevene faglig grunnlag for å forstå sin egen kropp og unngå sykdommer og andre helseutfordringer. Pubertet, seksualitet, rusmidler, legemidler og levevaner er sentrale tema, som inkluderer både fysisk og psykisk helse.

Kompetansemål

- drøfte aktuelle helse- og livsstilsspørsmål og vurdere pålitelighet i informasjon fra ulike kilder

SAMFUNNSKUNNSKAP

Om faget

Fagets relevans

Samfunnskunnskap gir elevane høve til å utforske sin eigen identitet, lokalsamfunnet dei lever i, og nasjonale og globale problemstillingar. Slik bidreg samfunnskunnskap til å styrkje elevane si forståing av seg sjølv, samfunnet dei lever i, og korleis dei kan påverke sitt eige liv og si eiga framtid.

Verdier og prinsipper

Elevane skal òg lære å ta ansvar for eigne haldningar og handlingar, og dei skal utforske berekraftige og etiske løysingar på dagens og framtidens utfordringar.

Tverrfaglig tema - Folkehelse og livsmeistring

I faget samfunnskunnskap handlar det tverrfaglege temaet folkehelse og livsmeistring om at elevane utviklar kunnskap om kva og kven som påverkar identiteten, sjølvkjensla, tryggleiken og tilhøyrsla deira.

Kompetansemål

- gjere greie for korleis sosialisering har endra seg over tid, og drøfte korleis identiteten til ungdom og sjølvkjensle vert forma gjennom sosialisering i dag